

Meslek yüksekokullarındaki mobilya ve dekorasyon eğitimi ile sektörün personel ihtiyacının incelenmesi

Göksel Ulay

Öz

Bu çalışmanın amacı; mobilya endüstrisindeki işletmelerin en önemli problemlerinden biri kabul edilen kalifiye personel ihtiyacı ve meslek yüksekokullarındaki eğitim ile mobilya sektörünün personel ihtiyaç durumu analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın yöntemi; sektörün durumu bugüne kadar yapılan bilimsel çalışmalar, sektör raporları, mesleki yayınlar incelenerek, mobilya dekorasyon eğitimi ise örneklemdaki mevcut dersler ve uygulamaları ele alınmıştır. Türkiye'de ön lisans düzeyinde eğitim veren Mobilya ve Dekorasyon Bölümlerine ait, bilgilere yer verilmiştir. Bulgular bölümünde; işletmelerin ve eğitim kurumlarının problemleri ve çözümsüzlüğün temel nedenleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, okulların tanıtımının yetersizliği, işletme ve eğitim kurumlarının işbirliğinin yeterli düzeyde olamaması, mobilya sektörünün problemlerine yönelik ilgililerin ve yetkili kurumların yeterli sayıda ve benzer konularda projeler üretmediği ortaya çıkmıştır. Staj sürecinin yeterince iyi değerlendirilemediği düşünülmektedir. Bu çalışmada eğitim yöneticilerine, üniversitelere, işletmelere ve insan kaynakları yöneticilerine yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Mobilya, Eğitim, İstihdam, İşletme, Personel.

Examining of furniture and decoration training at vocational higher school of education with personnel need of the furniture sector

Abstract

The aim of this study is that employment situation of qualified personnel which is accepted as one of greatest problems in companies having activity on furniture sector, education at vocational school of higher education and personnel need of furniture sector were tried to be analysed. Sector's situation related to this aim, scientific studies, sector reports and vocational publications were reviewed, on sample furniture and decoration training was reviewed through current courses and applications. Teaching in the undergraduate level in Turkey belongs to Furniture and Decoration Department, information has been included. Thus, it was tried to reveal main reasons why companies and education institutions could not have reached solutions with problems. Consequently, the following cases emerged that schools were not able to introduce efficiently, relations between companies and education institutions were not at efficient level, relevant persons and institutions could not produce projects in efficient numbers and on relevant issues about the sector's problem. On this study, suggestions related to education managers and human resources managers of companies were involved.

Keywords: Furniture, Education, Employment, Company, Personnel.

Makale tarihçesi: Geliş: 24.08.2020, Kabul:13.09.2020, Yayınlanma:28.12.2020, *e-posta: gokselulay@gmail.com.

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van MYO, Mobilya ve Dekorasyon Programı, Van/Türkiye.

Atrf: Ulay G. (2020), Meslek yüksekokullarındaki mobilya ve dekorasyon eğitimi ile sektörün personel ihtiyacının incelenmesi, *Mobilya ve Ahşap Malzeme Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 71-83, DOI: 10.33725/mamad.784862

1 Giriş

Mobilya, oturlan, yemek yenilen, çalışılan, yatılan yerlerin döşenmesine yarayan taşınabilir eşya olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Kentsel yenilenme girişimleri, nüfus değişimi, artan yaşam standartları ve sektörün ihracat değerinin artması ve mobilya talebinin gün geçtikçe daha da artması ve bu da direkt olarak sektöre yansımaktadır (TOBB, 2014).

Türkiye mobilya sektörü yarattığı katma değer ile stratejik öneme sahip emek yoğun bir sektör olmakla birlikte istihdam sayısı ve imkânları göz ardı edilmemesi gerekir. Çoğu sektörlerdeki gibi mobilya sektöründe de sektörün istihdam gücüne (Ulay, 2011a; 2011b) ve eğitim olanaklarına (Ulay, 2015; Aydın ark., 2017), üniversite-sanayi işbirliğine (Ulay and Cakicier, 2020) yönelik yapılmış araştırmalara ihtiyaç vardır. Türkiye’de bu ihtiyaç son dönemde giderilmeye çalışılsa da yine de Avrupa ülkelerinden geride olduğu söylenebilir. Bu sebeple mobilya sektörüne ilişkin bilgi bankasının hızla oluşturularak eksikliğin giderilmesi önem arz etmektedir (Ulay, 2011a). Türkiye mobilya sektörü, 2012 yılı verilerine göre; 214 farklı ülkeye 1,9 milyar \$ ihracat, 114 farklı ülkeden ise 817 milyon \$ ithalat yapmıştır. Çok hızlı gelişim ve değişim süreci yaşanan sektörde, ihracat rakamları sırasıyla 2017 yılında 2,360 milyon \$, 2018 yılında 2,687 milyon \$, 2019 yılında ise 3,415 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir (URL-3, 2020). 2023 yılı için hedef 25 milyar \$ üretim ve 10 milyar \$ ihracat hedefi ile dünyada ilk 10 Avrupa’da ise ilk 5 büyük mobilya üreticisinden biri olmayı amaçlamaktadır (TOBB, 2014). Ancak geçtiğimiz birkaç yılda gözle görülür büyüme hızı yakalamasına karşın, büyümenin sürekliliğinin ve istikrarın sağlanması için gerekli iyileştirmeler ve reformlar yapılarak yaşanan problemlerin çözülmesi gerekmektedir (ÖİR, 2015; TOBB, 2014). Dolayısıyla sektör hedefleri doğrultusunda büyümeye devam ederken sektörün ihtiyaç duyduğu kaynakların miktarı ve niteliği gündeme gelmektedir. Kaynakların en önemlisi kuşkusuz nitelikli personel ihtiyacının (Ulay, 2011a; Ulay, 2011b; TOBB, 2014; ÖİR, 2015; Sarıbiyık, 2013) karşılanmasıdır.

Nitelikli personelin yetiştirilmesinde mesleki-teknik eğitim süreci devreye girmektedir. Bu süreç; kişisel ve toplumsal hayat için gerekli olan her hangi mesleğe yönelik bilgi, beceri ve mesleğe uygun davranışlar kazandırarak kişiyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve bireysel tarafının hep birlikte ilerletme süreci olarak tanımlanabilir (Şahinkesen, 1992). İşletmelerde nitelikli çalışanların uygun yerde ve süreyle istihdam edilmesiyle bu ihtiyaç karşılanabilir. Dolayısıyla iş dünyasının (üretim ve hizmet sektörlerinin) beklentilerine cevap verebilen kalifiye insanın yetiştirilmesinde meslek yüksekokulları (MYO) çok büyük bir önem arz etmektedir (Sarıkaya, 2013). Teknik bilgi ve beceriye sahip bireylerin yetiştirilmesi hali hazırda bulunan teknik okulların orta ve yükseköğretim kademelerinde sağlanmaktadır (Yücel, 2018). Eğitim sisteminin güncelliği ve kalitesi, mezun olan öğrencilerin sektörde istihdam edilmesi ve eğitim süreci boyunca edindikleri deneyimler ile sektörün gelişimine katkı sağlamaları beklenir (Aydın ark., 2017). Eğitim kurumlarının sanayiye tanıtımındaki eksiklikler (Gürleyen ve ark. 2008) mezun olan ve istihdam edilen bireylerin katkısı ile bir nebze aşılabılır. Son yıllarda çoğu ülke de görülen işsizlik önemli toplumsal ve sosyal sorunlar arasında gösterilirken mesleki ve teknik okulların da önemi (Aydın ark., 2017) gittikçe daha da artmaktadır. Yedi yıl sonrası için dünyanın ilk 10 mobilya üreticiliğini hedefleyen (TOBB, 2017) Türkiye’nin sektörde nitelikli insan kaynağını karşılaması beklenen MYO Mobilya ve Dekorasyon programı örneğini üzerinden tartışılmıştır.

Bu çalışmada Türkiye mobilya endüstrisindeki işletmelerin en önemli problemlerinden biri kabul edilen kalifiye personel ihtiyacı ve MYO’daki eğitim müfredatı incelenerek problemlerin tespiti ve bunların çözümüne yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

2 Materyal ve Metot

2.1 Materyal

Çalışmada mobilya sektörünün ihtiyaç duyduğu insan kaynağının sağlanmasında önemli bir yere sahip olan meslek yüksekokulundaki mobilya ve dekorasyon bölümü müfredatı ve verilen dersler ile Türkiye mobilya imalat sektörünün istihdam olanakları incelenmiştir. Örneklem olarak Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Van YYÜ), Van Meslek Yüksekokulu'nun (Van MYO) Mobilya ve Dekorasyon Programı müfredatı esas alınmıştır. Mobilya sektörüne ilişkin bilgiler ise çeşitli bilimsel yayın ve sektöre ait raporlar üzerinden incelenmiştir. 2020 yılı verilerine göre 203 adet üniversite içerisinde %10'da yani 20 adet devlet ve 2 adet vakıf üniversitesinde olmak üzere 22 üniversite de Mobilya ve Dekorasyon isminde ön lisans programı bulunmaktadır. Bu programlara 2020 yılında toplam 510 kişilik kontenjan mevcuttur. Ayrıca okul birincisi kontenjanının eklenmesiyle yaklaşık 550 kişilik yıllık kontenjan mevcuttur (URL-4, 2020).

2.2 Metot

Çalışmanın evreni Türkiye'deki Meslek Yüksekokullarındaki Mobilya ve Dekorasyon Bölümleri olarak belirlenmiş ve örneklem olarak ele alınan Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van Meslek Yüksekokulu, Mobilya ve Dekorasyon Bölümü ele alınmıştır. Araştırmada temel soru çerçevesinde cevaplar aranmaya çalışılmıştır. Üniversitelerdeki güncel program sayıları ve kontenjanları incelenmiştir (ÖSYM, 2020).

Mobilya ve Dekorasyon bölümü ön lisans düzeyinde verilen derslerin içerik araştırmasında bağımsız ders varlığı araştırması; bulunduğu yarıyıl, ders kategorisi (seçmeli/zorunlu) yerel kredisi, ders süresi, uygulama, teorik ve laboratuvar bilgisi incelenmiştir. Mobilya sektöründe ihtiyaç duyulan kalifiye insan niteliklerinin oluşturulması bağlamında değerlendirilmiştir. Sektöre ilişkin bilgiler kamu kurumlarının ve sektöre ilişkin meslek odalarının raporları ve bilimsel literatürden faydalanılmıştır.

3 Bulgular ve Tartışma

3.1 Türkiye mobilya imalat sektörü

Ülkemizde ahşap ve mobilya sektöründe faaliyetine devam eden işletmeler genellikle küçük ölçekli aile işletmesidir. Bu tür işletmelerin genel özelliği düşük kapasite kullanımı ve verimsiz çalışmadan dolayı üretim maliyetlerini yükseltmektedirler. Fakat mobilya sanayi son dönemde hızlı bir gelişim süreci yaşayarak geçmişe oranla daha fazla bilgi ve sermayeye sahip moda sektörüne evrilme süreci devam etmektedir (SGM, 2015). Mobilya sektörü Türkiye'deki en eski ve hızlı bir gelişim yaşayan nadir sektörden biri olmakla birlikte, bu sektöre ilişkin sayısal veriler Çizelge 1'de yer almaktadır. Geçtiğimiz son birkaç yılda dünya standartlarında üretim faaliyeti gerçekleştiren yeni fabrikalar kurulmakta, pazarlama ve satış ağları ile ülkenin geneline ve dünyanın farklı ülkelerine ürünler satan bir sektöre dönüşmüştür.

Çizelge 1. Mobilya sektörü işyeri ve istihdam sayıları (TUIK, 2012; ÖİR, 2015)

Konu	Değer
Girişim Sayısı	31.089
Yerel Birim Sayısı	33.924
Çalışan Sayısı	151.904
Ücretli Çalışanlar Sayısı	121.080

Türk mobilya markaları yıldan yıla ürünlerini daha da geliştirmekte kalmayıp ürün çeşitliliğini de tasarım unsurlarını kullanarak hızlı şekilde artırmaktadır. Bu işkolu katma değer bakımından da Türkiye'nin ender sektörlerinden olup ihracat içindeki yerli kaynakları en fazla kullanabilen ve ithal edilen mallara bağımlılık durumu en düşük sektörlerin başında gelmesiyle ülke ekonomisine katkısı artan bir şekilde sürmektedir. Mobilya işkolunda TÜİK 2013 verilerine göre, işletme sayısı 37.021, personel sayısı 189.971 kişidir. Öte yandan mağazacılık sektöründe ise personel sayısı 100.000 kişi olduğu tahmin edilmektedir. Sektörde yaşanan sıkıntıların sıradan KOBİ sıkıntıları olduğu, dünya pazarlarına açılabilmesi için küçük firmaların bir araya gelip güçlenmesi ve profesyonel yapılar oluşturmaları gerekmektedir. Sektör, şundaki potansiyelini ve stratejik önemini kavramasıyla yurtdışı tanıtım ve ihracat çabalarıyla ülke dışındaki yabancı pazarlara ulaşma şansı bulabilecektir (SGM, 2015).

Çizelge 2. Mobilya sektöründe önemli kuruluşlar (300 ve üstü personel) (DPT, 2007)

Firma	İl	Yabancı Sermaye Oranı (%)	İstihdam Sayısı	Kuruluş Yılı
İstikbal	Kayseri	-	4000	1992
Bellona	Kayseri	-	4000	1995
Yataş	Kayseri	50	1350	1987
Tepe Home	Ankara	-	1224	1993
Kilim	Kayseri	-	1200	1977
İpek	Kayseri	-	753	1991
Doğtaş	Çanakkale	-	600	1987
Kelebek	Düzce	-	550	1935
Alfemo	İzmir	-	500	1987
İdaş	İstanbul	-	476	1960
Konfor	İzmir	-	475	2003
Çilek	Bursa	-	474	1995
Koleksiyon	Tekirdağ	-	318	1971
Seray	Ankara	-	300	1950

Mobilya işletmeleri, mobilya pazarının yoğun olduğu veya orman ürünlerinin çok olduğu belli illerde konumlanmıştır. Türkiye'de hemen hemen her ilinde mobilya imalatı yapabilen iş yerleri mevcut olmakla birlikte Kayseri %9,2, Bursa (İnegöl)%9.7, İzmir %6.8, Ankara %15.8, İstanbul %25.5, Kocaeli ve Antalya'da yaklaşık %2.6'sı tablo 2'de yer alan şehirlerde yoğunlaştığı görülmektedir (SGM, 2015; Ulay, 2011a; DPT, 2007). Sektörel olarak bakıldığında mobilya endüstrisi sadece mobilya üreticilerini değil, aynı zamanda ahşap esaslı levha, kompozit levha, kaplama, kontrplak vb. gibi yarı mamul üreticilerini de kapsamaktadır. Ayrıca makine imalatı, tasarım, dekorasyon, aksesuar imalatı, tutkal ve boya, vernik gibi kimyasal maddelerin imalatını, döşemelik deri ve tekstil üreticileri gibi birçok farklı alt sektör ile sektöre destek olarak içinde kısmen yer alan sektörler ile bir bütündür (Ulay, 2011c).

Mobilya sektörüne ait raporlar ve literatür incelendiğinde son yıllarda imalat sanayi içerisinde cari açık vermeksizin büyüyen sektörlerinden birisi olduğu tespit edilmiştir. Bu gelişime bağlı olarak yakın gelecekte Avrupa'nın ilk 5 büyük mobilya üreticisi olan ülkeler arasına girmeyi hedeflemektedir (TOBB, 2014). Son yıllarda sektör istikrarlı bir büyüme ivmesi yakalanmasına rağmen, sürdürülebilirliğin sağlanması ve hali hazırda olan sorunlarının giderilmesi sektörün geleceği için önem arz etmektedir (ÖİR, 2015; TOBB, 2014, URL-3).

3.2 Türkiye Mobilya Sektöründe İstihdam Olanakları

Mobilya sektörünün de diğer sektörlerin olduğu gibi ülkenin istihdam ortamına katkısı büyüktür. İstihdam kavramı; ülkede bulunan işgücü kaynağının ekonomik faaliyetler içinde devamlı olarak çalışması şeklinde tanımlanabilir. Farklı bir ifadeyle; bir ekonomide belli zaman aralığındaki üretim unsurlarının mevcut teknolojik seviyeye göre ne derece kullanılmasıdır (Ulay, 2011b). Kalifiye personel istihdamı ancak iyi eğitim almış insan gücü kaynaklarıyla mümkün olabilir.

Eğitim kavramı, literatürde farklı biçimlerde tanımlanabilmektedir. Yapılan tanım eğitim kavramına yaklaşım tarzına göre değişebilmektedir. Tanımlamalar bazen birey bazen de toplum merkezli olabilmektedir (Ayhan, 1995). Eğitim, belirli plana ve hedefe yönelik insan yetiştirilerek, ruh ve beden sağlığını koruyarak geliştirilmesi amacıyla yapılan tüm çalışmaları kapsar (Kocabacak, 2006). Kişide istenen yönde ve bilinçli yapılan davranışları değiştirebilme süreci olarak tanımlanabilmektedir. Meslekî ve teknik eğitim sosyal ve ekonomik sektörler ile iş birliği içinde ulusal ve uluslararası meslekî yeterliliğe, meslek ahlakına ve meslekî değerlere sahip, yenilikçi, girişimci, üretken, ekonomiye değer katan ehil iş gücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır (URL-7, 2020).

Sektörün meslek odalarından Mobilya Sanayici İş Adamları Derneği yöneticilerine göre, 2012 yılı itibarıyla toplam 30 bin kalifiye yani nitelikli personele ihtiyaç olduğu bildirilmiştir (MOSDER, 2012; 2014). Mobilya ürünlerine yönelik vergi indirimi ile 2017 yılı içinde 50 bin yeni istihdam için planlama yapıldığı bildirilmiştir (Güleç, 2017). Mobilya sektörüne yönelik hazırlanan tüm rapor ve çalışmalar da nitelikli personel konusuna dikkat çekilmektedir (Sakarya ve Doğan, 2016). Türkiye mobilya sektöründe ağırlıklı olarak yer alan küçük ve orta büyüklükteki işyerlerinin çoğunluğu teknoloji yetersizliği ve nitelikli personel yokluğu sorunuyla karşı karşıyadır (Ulay, 2011b). “Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi” veren okullarda teknoloji eğitiminin güncelleştirilerek kalitesinin artırılması (Uçar ve Özerbaş, 2013; Aydın ark., 2017) için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (Sakarya ve Doğan, 2016). Sektör hedefleri doğrultusunda büyümeye devam ederken sektörün ihtiyaç duyduğu kaynakların miktarı ve niteliği gündeme gelmektedir. İhtiyaç duyulan kaynaklardan biri tartışmasız olarak nitelikli personel ihtiyacının (Ulay, 2011a; Ulay, 2011b; TOBB, 2014; ÖİR, 2015) karşılanmasıdır. Dolayısıyla nitelikli ve teknik personel ihtiyacını karşılayan mesleki ve teknik okulların önemi ve kalitesi sektörün ve ülkenin geleceği açısından tartışılması gerekmektedir. “Mobilya ve Dekorasyon Eğitimi” verilen okul ve diğer kurumlarda teknoloji düzeyini ve eğitim müfredatı güncellemesiyle, kalite ve niteliğin artırılabilmesi için değişikliklerin yapılması gerekir (Sakarya ve Doğan, 2016; Aydın ark., 2017).

Mobilya sektörü son yıllarda özellikle örgütlenme çitasını yükselterek meslek odalarını güçlendirmiş ve fuar, yarışma, reklam, tasarım, eğitim gibi konularda etkinliklerini sıklaştırarak devam etmektedir. Bu sektörü yakından tanımak ve gençler için daha cazip hale gelmesi açısından oldukça olumlu gelişmelerdir. Sektöre ait istihdamın büyük bir kısmını oluşturan işletmeler ve personel sayıları, buldukları şehirler vb. bilgilere çizelge 3’de yer verilmiştir. Avrupa’nın birçok ülkesinde istihdam planlaması konusunda başarılı uygulamalar mevcuttur. Endüstri ile mesleki eğitim veren kurumların iş birliği ülkelerin kendilerine özgü düzeni olsa da genel bir yaklaşım ile sürdürülmektedir. Bu iş birliği çalışmalarının sürekliliği endüstrideki gereksinim duyulan nitelikli personelin devamlı olarak yetiştirilmesiyle ekonominin ve sosyal hayatı olumlu yönde etkilemektedir. Türkiye de orta ve yükseköğretim kademesindeki meslek okulları mezunlarının sektöre kazandırılmamasının farklı sebepleri olmakla birlikte hali hazırda bu sorun devam etmektedir. Eğitim sürecinde gözlemlenen öğrencilerden edinilen

bilgiye göre MYO mezunlarının mobilya sektöründe çalışmama sebepleri arasında; hatalı ve bilinçsiz meslek tercihi, sektörü yeterince tanımama, iş hayatına uzak olma, eğitim sürecinde meslek ile ilgili olumlu deneyim yaşamamak, kendilerini mesleklerinde yetersiz görmeleri ve sektörün sunmuş olduğu imkanların yetersizliği sayılabilir. Sektörün büyük şehirlerde yoğunlaşması ve taşralara uzak olması, sigorta, maaş, izin gibi özlük haklarının küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde kısıtlı olması vb. nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çizelge 3. Mobilya Sektörü illere göre işyeri ve istihdam sayıları (TUIK, 2004; DPT,2007)

İller	İş yeri sayısı	Dağılımı (%)	İstihdam Düzeyi	Dağılımı (%)
İstanbul	6458	22	23633	25,5
Ankara	5361	18,3	14622	15,8
Bursa	2130	7,3	8996	9,7
Kayseri	740	2,5	84492	9,2
İzmir	2379	8,1	6328	6,8
Adana	900	3,1	2369	2,6
Antalya	823	2,8	1905	2,1
Samsun	640	2,2	1757	1,9
Konya	757	2,6	1746	1,9
Çanakkale	91	0,3	1856	2
Diğerleri	9067	30,8	20863	22,5
2002 yılı	29346	100	92567	100
Toplam	31695	Artış%8	115200	Artış %24

3.3 Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Meslek Yüksekokulları

Ülkemizde meslek îhteknik eğitim veren kurumlar maalesef nicelik ve nitelik olarak hala istenilen düzeye ulaşamamıştır. Nitekim ülkemizin nitelikli teknik insana olan gereksinimi bir hayli fazladır. Gelişen ülke ekonomisi uluslararası pazarlarla rekabet edebilmesi ancak gelişmiş mesleki ve teknik liseler, meslek yüksekokulları, fakülteler ve bunların yetiştirdiği kalifiye personellerle mümkündür. Her yıl sayıları artan meslek yüksekokulları (MYO), iş dünyasına hitap eden nitelikleri tam istenen düzeyde olmasa da, işbirliği kültürünün gelişmesiyle bu konuda olumlu gelişmelerde yaşandığı söylenebilir.

2004 yılında 555 MYO’dan 438’i etkin olduğu bildirilmiştir (Binici ve Arı, 2004). Son 11 yılda 2015 yılı itibari ile bu rakamlar; ön lisans programları 10.434 adet (6.462 devlet, 3.972 vakıf) ve MYO sayısı ise toplamda 828 adet (734 devlet, 94 vakıf) olmuştur. 2020 yılına gelindiğinde ise MYO sayısı 979 olurken, bir yılda yeni kayıtlanan öğrenci sayısı 26921 ve toplam öğrenci sayısının 148771 kişi olduğu tespit edilmiştir (URL-2, 2020). Ülkemizin farklı illerine yayılmış benzer okullarda teknik, iktisadî ve idarî, sağlık ve denizcilik programları adıyla eğitim-öğretim faaliyeti sürdürmektedirler.

MYO öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırma da öğrencilerin gelecek beklentileri cinsiyet değişkeni bakımından bayan öğrenciler lehine anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Öbür yandan sınıf değişkenine göre gelecek beklenti ortalamaları arasında anlamlı fark olmadığı bildirilmiştir (Tuncer, 2011). Aynı zamanda MYO öğrencilerinin iş bulma konusunda olumsuz düşüncelere sahip olması ülkedeki işsizlik oranlarının yüksek oluşuna ve sosyal çevreden edindikleri algılarına bağlı geliştiği düşünülmektedir. Bu tür olumsuz düşünceleri ortadan kaldırmanın birincil yollarından birisi mesleki rehberlik verilerek bilinç düzeyi yüksek

birey haline getirilmesi gerekir (Açıkgöz, 2018). Yapılan bir araştırmada MYO öğrencilerin çoğunun tercih nedeninin iç mimarlık bölümlerine dikey geçiş yapmak olduğu saptanmıştır (Altay ark., 2018). Ayrıca staj vb. uygulamaların bireyde özgüven ve deneyim algısına katkı yaparak iş hayatına geçişi kolaylaştırabileceği vurgulanmaktadır (Ulay, 2015).

Mobilya sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde çalışan nitelikli iş gücünün resmî kurumlar tarafından sanayi stajı, 3+1 gibi sistemler ile teşvik edilmesi kapsamında 4 yıllık fakülte mezunlarının yanı sıra 2 yıllık MYO mezunlarının da bu kapsama alınması bu okullardan mezun olacak bireylerin bilgi ve motivasyon düzeyini artıracaktır. Bu tür teşvik özendirme politikalarının sektörün insan kaynağı kalitesinde belirgin değişiklikler yapabileceği değerlendirilmiştir. Ülkemiz için MYO öğrencilerinin potansiyel büyüklüğün ne kadar olduğu Çizelge 4'deki MYO'lara ait verilerden anlaşılmaktadır.

3.4 Ön Lisans Düzeyinde Mobilya ve Dekorasyon Programları Müfredatı

Mobilya ve Dekorasyon programlarının ana hedefi dünyadaki standartlara uygun düzeyde, zamanı etkili ve verimli kullanan, en düşük maliyetlerle ürün ortaya çıkmasını sağlayan ve aynı zamanda kaliteden ödün veremeyen bireyin yetiştirilmesidir. Diğer yandan bireylerin tasarım ve çizim yeteneğini, göz ve el koordinasyonunu sağlayan nitelikli bireyler yetiştirilmesi amacıyla tasarım, planlama, üretim alanlarına yönelik derslerle eşgüdümlü olarak temel bilim ve kültür dersleri de mevcuttur.

Çizelge 4. MYO Mobilya ve Dekorasyon Böl. 2020 Yılı Sayısal Bilgiler (URL-6, 2020)

	Devlet + Vakıf Üniversitesi	Kontenjan Sayısı	TYT Yerleştirme Puan Aralığı	Toplam Akademik Personel
Van MYO Mobilya Dekorasyon Programı	Devlet	41	190,8-364,1	4
Türkiye Mobilya Dekorasyon Programları	20+2	532	170,2-364,1	66
Türkiye Geneli MYO Sayıları	979	26921	-	22391

Mobilya ve Dekorasyon programından mezun bireylerin farklı ölçekteki mobilya ve dekorasyon alanına yönelik üretim yapan firmaların yanı sıra orman ürünleri sektöründeki ara ürün ve mamül üreten yan sanayiye yönelik üretim yapan KOBİ'lerde de çalışabilmektedirler. MYO'larda verilen eğitimin içeriğini oluşturan dersler toplam 120 AKTS olmak üzere 4 yarıyla dağılımı teknik ve sosyal seçmeli ve zorunlu dersler ile onlara ait haftalık ders saatlerini içeren Çizelge 5-8'de yer verilmiştir. Bu dersler okuldan okula kısmen farklı olabilmekle birlikte, ek olarak sosyal seçmeli olan birçok dersler de bulunmaktadır. Örneğin, Kalite kontrol teknikleri, Girişimcilik, Elektronik Ticaret, İnsan Kaynakları, İletişim vb. gibi derslere de yer verilmektedir.

Çizelge 5'de görüldüğü üzere mesleki zorunlu ve mesleki seçmeli derslerin haftalık ders saatleri toplam 25 saattir. Bu derslerin dışında uzaktan eğitim sistemi üzerinden tüm bölümlerde ortak olan Atatürk İlke ve İnkılapları, Yabancı Dil, Türk Dili ve Edebiyatı gibi dersler de zorunlu olmakla birlikte kredi hesabına katılmamaktadır. Böylece I. Yarıyıl döneminde mesleki derslerin temel bilgileri ve bilgisayar destekli üretim ve tasarım derslerinin de temelini oluşturan dersler yarıyıl boyunca verilmektedir. Derslerin içeriğine bağlı olarak sınıf, atölye,

teknik resim salonu, bilgisayar laboratuvarı gibi farklı fiziki mekânlarda işlenmektedir. Mobilya dekorasyon bölümü derslerinin içeriği itibari ile teknik ve uygulamaya dayalı bir çok ders bulunduğundan aynı derslerde teorik ve uygulama içeriklerini aktarmak atölye ve sınıfları aynı dersin farklı zamanlarında da kullanılabilir.

Çizelge 5. MYO Mobilya Dekorasyon Programı I. ders yarıyılı (Güz) (URL-1, 2020)

Dersin Adı	Z/S	T	U	K	AKTS
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	Z	2	0	2	2
Yabancı Dil I	Z	2	0	2	2
Türk Dili I	Z	2	0	2	2
Teknik Resim	Z	2	0	2	3
Bilgisayar Destekli Çizim I	Z	2	0	2	3
Ahşap İşleme Makineleri	Z	2	1	3	5
Bilgi ve İletişim Teknolojisi	Z	2	0	2	3
Matematik I	Z	2	0	2	2
Mesleki Seçmeli Ders I	S	3	1	4	4
Mesleki Seçmeli Ders I	S	3	1	4	4
Toplam		22	3	25	30

I. Yarıyılıda öğrencilere temel teknik resim kuralları, temel bilgisayar bilgisi, bilgisayar desteği ile teknik ve mesleki resim, ahşap işleme makinelerinin kullanımı ve özellikleri, ahşap malzeme endüstrisi hakkında temel bilgiler, kurutma teknolojisi gibi malzeme ve malzeme işleme teknolojileri hakkında temel bilgilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Genelde meslek liselerinin mobilya ve dekorasyon bölümlerinden mezun olan öğrenciler benzer içerikte dersleri lise yıllarında almaları bu derslerin verimini artırmaktadır. Ayrıca genel liselerden gelen öğrencilerin de ilk defa bir meslek ile karşılaşmış olmaları ve meslek ile ilgili temel bilgileri edinmesi ile sektörün bir parçası olacak nitelikli personeller olma yolunda ilk adımı atmalarını sağlamaktadır.

Çizelge 6. MYO Mobilya Dekorasyon Programı II. ders yarıyılı (Bahar) (URL-1, 2020)

Dersin Adı	Z/S	T	U	K	AKTS
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	Z	2	0	2	2
Yabancı Dil II	Z	2	0	2	2
Türk Dili II	Z	2	0	2	2
Meslek Resim I	Z	2	0	2	2
Bilgisayar Destekli Çizim II	Z	2	0	2	2
Mobilya İmalatında Temel İşlemler	Z	2	2	3	4
Mekan Donatı I	Z	3	0	3	3
Matematik II	Z	2	0	2	2
Yaz Stajı	Z	0	0	1	5
Mesleki Seçmeli Ders II	S	2	1	3	3
Mesleki Seçmeli Ders II	S	2	1	3	3
Toplam		21	4	25	30

Çizelge 6'daki II. yarıyılıda mesleki derslerin yoğunluğu artmakla birlikte I. yarıyılıda alınan derslerin üzerine tamamlayıcı ve geliştirici içerikteki dersler mevcuttur. Öğrencilerin uygulama becerilerinin gelişmesinde etkili olan dersler arasında imalatta temel işlemler, mekan

donatı, atölye, klasik mobilya üretimi gibi derslerin yanında teknik olarak destekleyici ve geliştirici bilgisayar destekli tasarım ve mesleki resim gibi teknik çizim kabiliyetini artırıcı dersler bulunmaktadır. Literatürde Sakarya ve Doğan, (2016) müfredatta gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiğini bildirmiştir. Van MYO'lardaki dersler akademik kurul toplantılarında fiziksel imkanlarda göz önünde bulunarak yıllık güncelleme çalışmaları yapılmaktadır.

II. yarıyılında toplam 25 krediden oluşan derslerin yaklaşık yarısına yakını uygulama derslerini içermektedir. Fakat çoğu program veya okuldaki fiziksel alt yapının yeterli olmayışından kaynaklı uygulama dersleri de bazen teorik olarak işlenmektedir. Bu konuda meslek yüksekokullarının işletmeler ile işbirliğine giderek alt yapı eksikliklerinin ivedi bir şekilde gidermeleri gerekmektedir. Çizelge 7'de III. yarıyılında mevcut olan derslere yer verilmiştir.

Çizelge 7. MYO Mobilya Dekorasyon Programı III. ders yarıyılı (Güz) (URL-1, 2020)

III.YARIYIL					
Dersin Adı	Z/S	T	U	K	AKTS
Üst Yüzey İşlemleri I	Z	2	0	2	3
Meslek Resim II	Z	2	0	2	2
Bilgisayar Destekli Üretim I	Z	2	1	3	3
Mekan Donatı II	Z	2	0	2	3
Ahşap Levha Üretimi	Z	3	0	3	3
Ahşap Süsleme Teknikleri I	Z	3	1	4	5
Perspektif	Z	2	1	3	3
Mesleki Seçmeli Ders III	S	2	0	2	3
Mesleki Seçmeli Ders III	S	2	0	2	3
Yüksekokul Sosyal Seçmeli Dersi I	S	2	0	2	2
	Toplam	22	3	25	30

Onun dışında mobilya dekorasyon programı dersleri ile gerek teorik gerek ise uygulamalı birçok konuda bilgi verilmektedir. Örneğin ahşap levha endüstrisi, yüzey işlemleri, bilgisayar destekli mobilya üretimi, tutkallar ve tutkallama tekniği, masif mobilyalar ve özellikleri gibi mobilyaya ait teknik bilgileri içeren derslere katılmaktadırlar. Ayrıca mobilya sanat tarihi, ergonomi, süsleme teknikleri gibi sanatsal içerikli derslere ek olarak meslek resim ve perspektif dersi gibi çizim ve tasarım kabiliyetini geliştiren dersler mevcuttur. Literatürde Uçar ve Özerbaş, (2013) okullarda teknoloji eğitiminin güncelleştirilerek kalitesinin artırılması gerektiğini vurgulamıştır.

Çizelge 8'de yer alan IV. Yarıyıl dersleri ise meslek yüksekokullarında mezuniyetten önceki son dönemi kapsamaktadır. Artık mesleği ile ilgili teknik, sanatsal, sosyal konularda bilgi ve deneyim edinmiş bireylerin teknik konularda kendilerini daha da geliştirerek nitelikli ve kalifiye teknik personeller olma yolunda haftalık 25 saatlik mesleki zorunlu ve seçmeli dersler almaktadırlar. Dersler içerisinde yüzey işlemleri, kompozit levhalar, bilgisayar destekli üretim ve CNC makine teknolojileri, panel mobilya imalatı, üretim yönetimi, seri üretim makineleri, aksesuar bilgisi ve mekân projesi hazırlama gibi dersler almaktadırlar. Bu derslerin içerikleri mevcut olan sektörün ihtiyaçları çerçevesinde belirlenmesi oldukça önem arz etmektedir. Dolayısıyla mezun öğrencilerin iş hayatında başarılı olmalarının da bir gereğidir. 2020 yılı verilerine göre 203 adet üniversite içerisinde %10'da yani 20 adet devlet ve 2 adet ise vakıf üniversitesinde olmak üzere 22 üniversite de Mobilya ve Dekorasyon isminde ön lisans

programı bulunmaktadır. Mobilya ve dekorasyon programlarına 2020 yılında toplam 510 kişi ve 22 kişi okul birincisi kontenjanı ayrılmış olup Van YYÜ Van MYO programına ise 41 kişilik kontenjana sahip olduğu tespit edilmiştir (URL-4, 2020).

Çizelge 8. MYO Mobilya Dekorasyon Programı IV. ders yarıyılı (Bahar) (URL-1, 2020)

Dersin Adı	Z/S	T	U	K	AKTS
Mekân Projesi Çizimi	Z	2	0	2	2
Bilgisayar Destekli Üretim II	Z	2	0	2	3
Panel Mobilya İmalatı	Z	1	2	2	3
Dış Mekân Mobilyaları	Z	2	2	3	4
Ahşap Süsleme Teknikleri II	Z	1	1	2	3
Yapay Levha Üretimi	Z	2	0	2	2
Üst Yüzey İşlemleri II	Z	1	1	2	3
Mesleki Seçmeli Ders IV	S	2	0	2	3
Mesleki Seçmeli Ders IV	S	2	0	2	3
Yüksekokul Sosyal Seçmeli Dersi II	S	2	0	2	2
Üniversite Ortak Dersi	S	2	0	2	2
	Toplam	19	6	25	30

Ayrıca son birkaç yılda Türkiye'deki MYO'larında var olan Mobilya ve Dekorasyon Programlarının isimleri değiştirilerek veya kapatılarak yerine başka isimde yeni bölümler açılabilir (Aydın ark., 2017). Bu duruma örnek olarak hali hazırda Tasarım bölümü bünyesinde 84 adet yeni İç Mekân Tasarımı Programı açıldığı tespit edilebilmiştir (URL-5, 2020). Toplum ve sanayi çevresinde yapılan gözlemler neticesinde ülkemizin ahşap ürünler ve ahşap malzeme alanındaki yetkinliği ve sektördeki iş ve çalışma olanaklarının gençler ve toplumun büyük bir kesimi tarafından anlaşılamadığı değerlendirilmektedir. Nitekim Yücel (2018)'deki çalışmasında da vurguladığı gibi mimarlık eğitiminde bile var olan farkındalık eksikliğinin giderilmesi için, ahşap ve ahşap yapılar ile ilgili konuların daha fazla yer almasına ihtiyaç olduğunu bildirilmiştir (Yücel, 2018).

Staj uygulaması öğrencilerin sektörü ve iş hayatını tanıması için çok önemli bir fırsattır. Çoğu öğrencinin daha önce iş deneyimine sahip olmayışları ve uygulama bilgisi eksikliğini gidermek için oldukça etkili olabilmektedir. Staj süreci öğrencilerin okula, mesleğe, derslerine ve özellikle kişilik gelişimine önemli etkiler yapmaktadır (Ulay, 2015). 30 iş gününden oluşan iş sağlığı ve güvenliği sigortası kapsamına girdiği bu süreçte okullarda öğretilen bilgilerin nerelerde kullanıldığı ve iş hayatının gerçekliklerini görme fırsatı yakaladıkları staj dosyalarından anlaşılmaktadır.

4 Sonuçlar ve Öneriler

Mobilya ve dekorasyon bölümlerine ait literatürdeki akademik çalışma sayılarının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Literatürdeki bilgilere göre mesleki eğitim kurumlarının teknoloji seviyelerinin yeteri kadar güncel olmadığı ve geliştirilmesi gerektiğinin bildirildiği tespit edilmiştir. KOBİ ölçeğindeki mobilya mağazacılığı, showroom çalışanları için mesleki seçmeli ders havuzlarında yeteri kadar çeşitli alternatif derslerin olmadığı düşünülmektedir. İşletmelerin ihtiyaç duyduğu personelleri temin etmede zorluklar yaşadığı sektöre ve işletmeciler ile yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir. MYO öğrencilerinin iş bulma konusunda olumsuz düşüncelere sahip olması ülkedeki işsizlik oranlarının yüksek oluşuna ve sosyal çevreden edindikleri algılarına bağlı geliştiği düşünülmektedir. İşletmelerin eğitim kurumlarında yeteri kadar bilinmedikleri ve işletmelerin personel politikalarını anlatarak

öğrencilere staj veya iş imkânları hakkında bilgilendirme eksikliği olduğu düşünülmektedir. Akademik personel gözlemlerine dayanan bilgilere göre bölüm mezunlarının çeşitli sebeplerden dolayı çoğunun mezun oldukları alanda çalışmadıkları tespit edilmektedir. Sanayi stajı dersi öğrenciler tarafından yeterli düzeyde verimli değerlendirilmediği düşünülmektedir.

- MYO'lardaki mobilya dekorasyon programlarına ve mobilya sektörüne yönelik akademik çalışmalar artırılabilir.
- Mobilya dekorasyon alanında eğitim alan öğrencilerinin mobilya sektörü ile ilgili meslek odalarını, dernekleri, fuarları, toplantıları, işletmelerini tanışmak için teknik geziler, toplantılar, paneller vb. etkinliklere katılımları ve mesleki dergi/yayımları tanımasını sağlanarak farkındalıklarının artırılması sağlanmalıdır.
- Üniversite-sanayi iş birliği modelleri üzerinde durularak etkin ve verimli bir sistem için, işletmelerin eğitim kurumlarını yeni makine ve donanım hibeleri ile destekledikleri güçlü üniversite-sanayi iş birliği modelleri kurulmalıdır.
- Eğitim kurumları web sayfalarında mezun bilgi sistemi ara yüzü oluşturarak nitelikli personel arayan kurum ve işletmelerin mezunların (CV, telefon no ve e-mail adresi) iletişim bilgilerine ulaşmalarına olanak sağlamalıdır.
- Bir üniversiteye ait program müfredatı merkezli yapılan bu çalışmanın Türkiye geneli yapılması ve bu alandaki paydaşların görüşlerinin alınması programların geliştirilmesine katkı sağlayabilir.
- Mobilya ve dekorasyon bölümleri müfredatına yönelik; 2D/3D mobilya tasarımı, tasarım sunumu, mağazacılık, showroom yönetimi, müşteri temsilciliği, ürün danışmanı, montaj danışmanlığı, kalite kontrol teknikleri, malzeme ve ürün danışmanlığı, aksesuar ve teknoloji bilgisi, deprem, yat, kent mobilyası gibi seçmeli dersler sunulabilir.
- Sanayi stajlarının iş yeri seçimi, süreç yönetimi, belgelendirme vb. gibi konularda gerekli denetim ve rehberliğin yapılarak sürecin verimliliği artırılabilir.
- Mezun olan öğrencilerin mobilya sektöründe 2 yıl çalışma zorunluluğu/teşviki getirilerek, deneyim sertifikası verilmesi nitelikli personel kazanımına destek olabilir.
- Mobilya ve dekorasyon alanındaki uzmanlaşma alanları (üretim, tasarım, teknik çizim, CNC, CAD/CAM, AR-GE, ÜR-GE, yüzey işlemleri, montaj, aksesuar, kalite kontrol, ürün geliştirme, kesiciler, oymacılık, boyama, süsleme vb.) öğrencilere çalışma hayatındaki seçenekler olarak derinlemesine sunulmalıdır.

Kaynaklar

- Açıkgöz, Ö. (2018), Meslek yüksekokulları durum tespiti anket sonuçları sunumu, 1-43. <https://www.yok.gov.tr>. (Erişim Tarihi: 13 Ağustos 2020).
- Altay Ç., Cibo C., Günbekler A.Y., Toker H., Baysal E., Türkoğlu T., (2018), Meslek yüksekokulu mobilya ve dekorasyon programında öğrenim gören öğrencilerin bu bölümü tercih etme nedenleri ve beklentileri, IVSS 2018, 26-29 Nisan 2018, Bildiriler kitabı S:82-90, 2. Uluslararası Mesleki Bilimler Semp., Antalya/Türkiye.
- Aydın, M., Merdan, R., Akyürekli, Ö., (2017), Yükseköğretimde mesleki eğitimin önemi ve bir alan araştırması, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21),191-202. DOI: 10.20875/makusobed.307037
- Ayhan, H., (1995), Eğitim bilimine giriş, şule yayınları, ISBN 975-403-188-3, İstanbul, 288s.

- DPT, (2007), Ağaç Ürünleri ve mobilya sanayi özel ihtisas komisyonu raporu 2007-2013, 9.Kalkınma Planı, T.C. Başbakanlık, ss:181, http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/09_AdaletHizmetleriVeGüvenlik.pdf (Erişim: 10 Ağustos 2020)
- Güleç A., (2017), Mobilyada KDV indirimi 50 bin yeni istihdamın kapısını açabilir. https://tr.sputniknews.com/ekonomi_raporu. (Erişim tarihi: 20 Nisan 2017)
- Gürleyen, L., Cakicier, N., Ulay, G., (2008), Mobilya sektöründeki işletmelerde hizmet içi eğitim uygulanmasına yönelik mevcut durum tespiti, *Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Ormanlık Dergisi*, 4(2),56-68.
- Kocabacak, A., (2006), İnsan kaynakları eğitiminde oryantasyon: perakendecilik sektöründe bir uygulama, *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
- MOSDER, (2012), <http://www.haberturk.com/ekonomi/makro-ekonomi/haber/738214-30-bin-eleman-ariyorlar>. (Erişim tarihi:18 Mart 2016)
- MOSDER, (2014), Mobilyacılar teşvik değil nitelikli eleman istiyor, <http://www.mosder.org.tr/index.php/basin-odasi/haber-yansimalari/2014/246-eylul-2014>. (Erişim tarihi :18 Mart 2016)
- ÖİR, (2015), 10. Özel ihtisas raporu, mobilya çalışma grubu raporu 2014–2018: ss:101, T. C. Kalkınma Bakanlığı (Erişim tarihi: 10 Ağustos 2020) http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_MobilyaCalismaGurubuRaporu.pdf
- Sakarya S., ve Doğan, Ö., 2017. Orta anadolu ihracatçı birlikleri genel sekreterliği, Mobilya Sektör Raporu/2016, 35s.
- Sarıbıyık, M., (2013), Meslek yüksekokullarında nitelikli işgücü yetiştirmek için 3+1 Eğitim Modeli, *APJES-Academic Platform Journal of Engineering and Science*, 1,39-41.
- SGM, (2015), Mobilya sektörleri raporları–2015/2. Sektörel Raporlar ve Analizler Serisi, ss:24.<http://sgm.sanayi.gov.tr/Files/Documents/mobilya-sektor-raporu-201-27102015120910.pdf>. (Erişim tarihi: 20 Mart 2016)
- Şahinkesen, A. (1992), Eğitimde ikili sistem (okul-işyeri işbirliğine dayalı sistem), *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. (25),687-701.
- TCMB, (2016), Kapasite kullanım oranı-imalat sanayi (Ağırlıklı-NACE REV.2) – T.C. Merkez Bankası (Aylık), <http://evds.tcmb.gov.tr/cgi-bin/famecgi> (Erişim tarihi: 11 Mart 2016).
- TDK, (2020), Türk Dil Kurumu Sözlük, (Erişim Tarihi: 10/09/2020) <https://sozluk.gov.tr/>
- TOBB, (2014), Türkiye mobilya ürünleri meclisi sektör raporu 2013: ss:74, türkiye odalar ve borsalar birliği. (Erişim tarihi: 01 Ağustos 2020) http://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2014/mobilya_sektor_raporu_tr_int.pdf.
- TOBB, (2017), Türkiye mobilya ürünleri meclisi sektör raporu 2017, türkiye odalar ve borsalar birliği (Erişim tarihi: 13 Eylül 2020), <https://tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2018/MobilyaSektorleriMeclisi.PDF>
- Tuncer, M., (2011), Yükseköğretim gençliğinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma, *Turkish Studies - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2 Spring*.
- TÜİK, (2012), İstihdam verileri ve iş yeri sayısı, ISIC-REV.3 No:3611–3614.

- Uçar, C., Özerbaş, M. A., (2013), Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve türkiye'deki konumu, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 242-253.
- Ulay, G., (2011)., Yat mobilyası üreten bir işletmede geleneksel üretim sistemi ile bilgisayar destekli üretim sistemlerinin karşılaştırılması, *Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
- Ulay, G., (2011a), Türkiye mobilya sektöründe kalifiye işgücü ve istihdam olanakları, mobilya sektörüne genç kalifiye eleman yetiştirme ve istihdam projesi paneli, 11-13 Eylül 2011 Bildiriler Kitabı S:20-32. Develi-Sultansazlığı, Kayseri-Türkiye.
- Ulay, G., (2011b), Mobilya sektöründe nitelikli personel istihdamının incelenmesi, *Mobilya Dekorasyon Dergisi*, 101, 130-152.
- Ulay, G., (2015), Mobilya eğitiminde sanayi stajının önemi ve örnek bir uygulama. *Selçuk-Teknik Dergisi*, 2015-Özel Sayı, 452-466.
- Ulay, G., Cakicier N., (2020), A Critical overview on the university-industrial cooperation process opening with furniture production enterprises, (IFC 2020)-6st International Furniture Congress, 2-5 November 2020, Abstract book, pp.1, Trabzon/ Turkey.
- URL-1, (2020), Ön lisans-van meslek yüksekokulu- mobilya ve dekorasyon-m üfredat dersleri, <http://bilgipaketi.yyu.edu.tr/DereceProgramlari/Detail/0/61271/9391/932001> (Erişim tarihi: 14 Ağustos 2020).
- URL-2, (2020), Yüksek öğretim program atlası. <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (Erişim tarihi: 14 Ağustos 2020)
- URL-3, T.C., Ticaret Bakanlığı, mobilya sektör raporu, ss:7, (2020), <https://ticaret.gov.tr/> (Erişim tarihi: 14/08/2020).
- URL-4, OSYM, (2020), TABLO-3. Merkezi yerleştirme ile öğrenci alan yükseköğretim ön lisans prog. (Erişim tarihi: 14/08/2020). <https://dokuman.osym.gov.tr>
- URL-5, (2020), İç mekan tasarımı (TYT) programlarına taban puanına göre yerleşen son kişinin netleri, <https://yokatlas.yok.gov.tr/netler-onlisans-tablo.php?b=30201> (Erişim tarihi: 20/08/2020).
- URL-6, (2020), MYO mobilya ve dekorasyon böl. 2020 yılı sayısal bilgiler <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim tarihi: 20/08/2020).
- URL-7, (2020), Neden mesleki eğitim, (Erişim Tarihi: 13 Eylül, 2020). <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/hakimizda/mesleki-ve-teknik-egitimin-amaci>
- Yücel, G., (2018), Ahşap ve mimarlık eğitimi: İstanbul örneği, *Mobilya ve Ahşap Malzeme Araştırmaları Dergisi*, 1(2),62-77.